

Indexul Național al Drepturilor Omului

Scopul lansării Indexului Național al Drepturilor Omului este aprecierea situației curente în domeniul drepturilor omului în termeni cantitativi, și urmărirea dinamicii și progreselor în acest domeniu în perspectivă de timp.

Periodicitatea: Indexului Național al Drepturilor Omului se va compila și se va da publicității o dată pe an, la finele anului examinat.

Metodologia

Indexul se compilează pe baza aprecierilor subiective ale situației în domeniul drepturilor omului din Moldova la general, și pe segmente specifice, date de cel puțin 12 experți naționali recunoscuți. Pentru participare la elaborarea Indexului sunt aleși experții, care sunt independenți de autoritățile și instituțiile publice și de alți factori care pot influența integritatea aprecierii.

Limitări

Reieșind din metodologia expusă, Indexul nu prezintă o constatare juridică sau statistică asupra situației privind drepturile omului în Republica Moldova, și nu poate fi interpretat sau prezentat în asemenea mod. În același timp, experții chestionați își formulează aprecierile într-un mod argumentat și scorurile lor sunt însoțite de referințe practice și concrete.

Scara generală de apreciere:

Scorul	Descrierea
1	Situația este extrem de proastă, încălcările sunt extrem de masive, omniprezente, permanente și sistemice, statul ignoră aceste probleme
2	Situația este foarte proastă, încălcările sunt extrem de numeroase, masive, permanente și sistemice, statul nu adresează problemele sau le camuflează
3	Situația este proastă, încălcările sunt numeroase, masive, permanente și sistemice, există tentative sterile de redresare a unor încălcări
4	Situația este proastă, încălcări sunt numeroase, aproape masive, foarte frecvente și sistemice, la nivel de stat este conștientizată problematica unor grupuri, dar ignorată problematica altor grupuri
5	Situația este sub nivelul satisfăcător, încălcări sunt destul de multe, afectează un număr mare de oameni, au loc cu frecvența mare, sunt sistemice și sistemul de stat nu este efectiv în redresarea încălcărilor (cu excepția cazurilor izolate)
6	Situația este la limita nivelului satisfăcător, încălcări sunt multe, afectează un număr considerabil de oameni, sunt preponderent frecvente, sunt sistemice și sistemul de stat în mod fragmentar face față încălcărilor
7	Situația este satisfăcătoare, încălcările sunt mai mult decât „cazuri izolate”, afectează un număr de oameni, au loc periodic, sistemul de stat încearcă să facă față acestor încălcări
8	Situația este bună, încălcări sunt puține, sistemul de stat le redresează în termen rezonabil
9	Situația este foarte bună, încălcări sunt foarte puține, sistemul de stat le redresează și bine, fără rețineri
10	Situația este excelentă, încălcări sunt extrem de puține, sistemul de stat le redresează prompt și efectiv

* Sunt posibile scoruri fracționale, atât agregate, cât și individuale din partea experților.

SUMARUL Scorurilor

Aprecieri generale

Experții și specialiștii chestionați apreciază **situația generală** în Republica Moldova în 2012 la capitolul respectarea, protecția și asigurarea drepturilor fundamentale ale omului în mediu cu **5,77** puncte din 10. Această notă înseamnă că situația la capitolul drepturilor omului este sub limita nivelului satisfăcător, cu multe încălcări înregistrate, care afectează un număr foarte considerabil de oameni. Aceste încălcări sunt sistemice, au loc cu frecvența mare, și sistemul de stat doar în mod fragmentar redresează încălcările.

Experții și specialiștii apreciază **cadrul normativ** (legislație) pentru protecția drepturilor fundamentale ale omului la nivel de **6,59** puncte din 10 (nivelul satisfăcător), iar **cadrul instituțional** (totalitatea organelor și instituțiilor pentru protecția drepturilor omului) la nivel de **5,64** puncte din 10 (la limita nivelului satisfăcător).

Situația în domenii specifice ale drepturilor fundamentale ale omului

Toate domeniile apreciate ale drepturilor fundamentale ale omului au obținut un scor redus, sub 7 puncte din 10, fiind **la limita sau sub limita nivelului satisfăcător**. Aceste scoruri sunt dovada unei situații puțin optimiste la capitolul respectarea, protecția și asigurarea drepturilor fundamentale.

Din cele 14 grupuri apreciate ale drepturilor fundamentale ale omului cel mai mare punctaj s-a înregistrat în ceea ce privește:

- situația la capitolul **libertatea de exprimare**, inclusiv dreptul la libertatea artistică, libertatea mass media – **6,33** puncte din 10;
- situația la capitolul **dreptul de proprietate** – **6,31** puncte din 10;
- situația la capitolul **libertatea întrunirilor și asocierii**, inclusiv asocieri cu scopuri obștești, politice, sindicale, religioase – **6,13** puncte din 10;
- situația la capitolul **drepturi electorale** și participare la administrarea afacerilor publice (la nivel central și local) – **6,10** puncte din 10.

Din cele 14 grupuri apreciate cel mai prost lucrurile stau în următoarele domenii:

- situația la capitolul **accesul la justiție**, la proces echitabil și la remediu efectiv pentru încălcări comise – **4,68** puncte din 10 (acest punctaj înseamnă că situația este proastă, încălcări sunt numeroase, aproape masive, foarte frecvente și sistemice, sistemul de stat nu este efectiv în redresarea încălcărilor);
- situația la capitolul **dreptul la asistență socială**, dreptul la locuință socială, dreptul la apă potabilă – **4,97** puncte din 10;
- situația la capitolul **libertatea conștiinței, gândirii și religiei** – **5,05** puncte din 10;

*Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului
Информационный Центр по Правам Человека*

- situația la capitolul **dreptul la viața și la integritatea** fizică și psihică, inclusiv dreptul de a nu fi supus torturii și maltratărilor, violenței domestice, precum și drepturile reproductive aferente – **5,13** puncte din 10.

Situația în alte domenii a fost apreciată de experții și specialiștii după cum urmează:

- situația la capitolul **libertatea individuală** și siguranța persoanei, inclusiv dreptul de a nu fi obiectul unui arest sau detenții arbitrare (inclusiv la toate instituții cu regim involuntar), traficului de ființe umane – **5,68** din 10;
- situația la capitolul **dreptul la învățământ** – **5,64** din 10;
- situația la capitolul **drepturi culturale**, inclusiv dreptul la limba maternă și dreptul de a-și dezvolta cultura maternă – **5,60** din 10;
- situația la capitolul **confidențialitatea vieții personale** – **5,55** din 10;
- situația la capitolul **dreptul la muncă și odihnă** – **5,41** din 10;
- situația la capitolul **drepturi în domeniul sănătății** – **5,16** din 10.

Situația privind discriminarea pe diferite motive

Situația privind discriminarea pe diferite motive este foarte proastă, în toate cazuri fiind apreciată sub 6 puncte din 10, fiind **sub limita nivelului satisfăcător**.

Din cele 8 temeuri apreciate de discriminare cel mai prost punctaj s-a înregistrat în privința discriminării pe motive de:

- orientare sexuală – **3,17** puncte din 10;
- apartenență etnică – **4,67** puncte din 10;
- apartenență religioasă – **4,71** puncte din 10;
- gen – **4,77** puncte din 10.

Situația altor tipuri de discriminare a fost apreciată după cum urmează:

- discriminarea pe motive de dizabilitate – **4,88** puncte din 10;
- discriminarea pe motive de starea materială sau financiară (sărăcia) – **4,90** puncte din 10;
- discriminarea pe motiv de vârstă – **4,95** puncte din 10;
- discriminarea pe motiv de convingeri politice – **5,35** puncte din 10.

În încheiere, scorurile acordate de experții și specialiștii din domeniul denotă faptul că practic toate deficiențele la capitolul drepturilor omului au un caracter sistemic, structural. Deși există unele domenii unde situația este relativ mai bună (libertatea exprimării, drepturile electorale, etc), nici scorurile acordate acestor domenii nu fost apreciate înalt în termenii absoluți. Majoritatea domeniilor au fost apreciate în cadrul unor valori proxime (în jur de 5-6 puncte din 10), ceea ce dă dovada unei abordări neglijente din partea autorităților publice față de tot complexul drepturilor fundamentale ale omului.

Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului
Информационный Центр по Правам Человека

TABELUL SCORURILOR

			Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert	Expert
Media	Intrebari	Nr.rasp.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5,13	Dreptul la viata si integritate	10	6,5	5	5,75	5	5	6	6	6	X	3	X	3
5,68	Libertatea personala	10	6	5	5,75	6	6	6	7	7	X	3	X	5
6,33	Libertatea de exprimare	12	8	6	7	7	7	8	7	7	6	3	6	4
6,13	Intruniri si asociere	12	8	6	7,5	5	7	5	8	8	6	3	6	4
5,05	Gindire si religie	11	5	5	5,5	5	5	6	6	7	X	3	4	4
5,55	Confidentialitatea vietii	11	2,5	6	3,5	6	7	8	6	8	X	3	6	5
4,68	Justitie, proces echitabil	10	2,5	6	3,25	5	7	5	5	6	X	2	X	5
6,10	Drepturi politice si electorale	10	7,5	5	7,5	6	7	7	X	7	7	3	X	4
6,31	Proprietate	9	5	6	5,75	7	8	8	6	8	X	3	X	X
5,64	Invatamint	11	4	6	6	5	7	7	6	7	X	3	6	5
5,60	Drepturile culturale	10	5	6	5	5	7	7	X	7	X	3	6	5
5,41	Dreptul la munca si odihna	11	7	7	4,5	5	6	6	5	7	X	3	4	5
4,97	Drepturile sociale	9	X	5	5,75	5	7	5	4	6	X	2	X	5
5,16	Drepturi din domeniul sanatatii	11	6,5	6	5,25	6	5	6	3	6	X	2	6	5
4,77	Egalitatea de gen	11	X	5	5,5	5	3	6	4	6	5	3	5	5
4,88	Dizabilitate	12	6,5	5	4	5	6	7	3	4	6	3	5	4
4,67	Apartenenta etnica	12	3,5	5	2,5	6	7	5	5	4	6	3	5	4
4,95	Virsta	11	X	5	4,5	6	5	6	4	5	7	3	4	5
4,90	Saracie	10	X	5	2	5	5	7	5	6	X	3	6	5
4,71	Apartenenta religioasa	12	3,5	4	2	6	6	4	4	7	7	3	5	5
5,35	Convingeri politice	10	X	5	2,5	6	7	8	4	7	X	3	6	5
3,17	Orientarea sexuala	12	2,5	4	1,5	3	5	3	4	2	3	1	5	4
6,59	Cadrul normativ	11	8	6	7,5	7	8	7	7	7	7	3	X	5
5,64	Cadrul institutional	11	8	6	5	4	7	8	7	4	6	2	X	5
5,77	APRECIEREA GENERALA	11	6,5	6	6	5	6	6	7	7	6	3	X	5

*Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului
Информационный Центр по Правам Человека*

LISTA EXPERTILOR
care au participat la elaborarea Indexului

Toți experții au participat la elaborarea Indexului Drepturilor Omului în calitate de experți independenți, în capacitatea lor individuală, **nu** ca reprezentanți organizațiilor în care activează. Aportul experților nu este remunerat și este făcut pe bază de voluntariat (pro bono).

Ordinea enumerării experților **nu** corespunde ordinei apariției în tabelul scorurilor.

- 1) **Andrei Brighidin**, expert în domeniul drepturilor omului, activează în cadrul Fundației Est Europene;
- 2) **Iuliana Marcinschi**, expertă în domeniul nediscriminării, activează în cadrul Centrului de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO);
- 3) **Lilia Savciuc**, expertă în domeniul educației pentru drepturile omului, activează în cadrul Amnesty International Moldova;
- 4) **Alexei Buzu**, expert în domeniul egalității de gen, activează în cadrul Centrului „Parteneriat pentru Dezvoltare”;
- 5) **Mihaela Ajder** (Copoț), expertă în domeniul diversității, activează în cadrul Centrului de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO);
- 6) **Angela Frolov**, expertă în domeniul diversității, activează în cadrul Centrului de Informații „GenderDoc-M”;
- 7) **Nicolae Radîța**, expert în domeniul drepturilor Roma, activează în cadrul Centrului Național al Romilor (CNR);
- 8) **Natalia Ghilașcu**, jurnalistă specializată în domeniul discriminării, redactor-șef al portalului discriminare.md;
- 9) **Olesea Porean**, avocată specializată în domeniul discriminării și apărării drepturilor omului;
- 10) **Ion Schidu**, expert în domeniul drepturilor omului, activează în cadrul Consiliului Național de Participare (CNP);
- 11) **Alina Grigoraș**, expertă în domeniul libertății conștiinței, gândirii și religiei, activează în cadrul Centrului de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO);
- 12) **Ecaterina Balan**, expertă în domeniul drepturilor economice, sociale și culturale, activează în cadrul Centrului de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO).

**Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului**
Информационный Центр по Правам Человека

CHESTIONARUL

pentru experți

Scara generală de apreciere:

Scorul	Descrierea
1	Situația este extrem de proastă, încălcările sunt extrem de masive, omniprezente, permanente și sistemice, statul ignoră aceste probleme
2	Situația este foarte proastă, încălcările sunt extrem de numeroase, masive, permanente și sistemice, statul nu adresează problemele sau le camuflează
3	Situația este proastă, încălcările sunt numeroase, masive, permanente și sistemice, există tentative sterile de redresare a unor încălcări
4	Situația este proastă, încălcări sunt numeroase, aproape masive, foarte frecvente și sistemice, la nivel de stat este conștientizată problematica unor grupuri, dar ignorată problematica altor grupuri
5	Situația este sub nivelul satisfăcător, încălcări sunt destul de multe, afectează un număr mare de oameni, au loc cu frecvența mare, sunt sistemice și sistemul de stat nu este efectiv în redresarea încălcărilor (cu excepția cazurilor izolate)
6	Situația este la limita nivelului satisfăcător, încălcări sunt multe, afectează un număr considerabil de oameni, sunt preponderent frecvente, sunt sistemice și sistemul de stat în mod fragmentar face față încălcărilor
7	Situația este satisfăcătoare, încălcările sunt mai mult decât „cazuri izolate”, afectează un număr de oameni, au loc periodic, sistemul de stat încearcă să facă față acestor încălcări
8	Situația este bună, încălcări sunt puține, sistemul de stat le redresează în termen rezonabil
9	Situația este foarte bună, încălcări sunt foarte puține, sistemul de stat le redresează și bine, fără rețineri
10	Situația este excelentă, încălcări sunt extrem de puține, sistemul de stat le redresează prompt și efectiv

* Sunt posibile scoruri fracționale, atât agregate, cât și individuale din partea experților.

În cazul în care credeți că nu sunteți specialist/ă în domeniul, aveți libertatea de a omite răspunsul la întrebare.

**Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului**
Информационный Центр по Правам Человека

1) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul dreptul la viața și la integritatea fizică și psihică, inclusiv dreptul de a nu fi supus torturii și maltratărilor, violenței domestice, drepturilor reproductive aferente?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

2) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul libertatea individuală și siguranța persoanei, inclusiv dreptul de a nu fi obiectul unui arest sau detenții arbitrare (inclusiv la toate instituții cu regim involuntar), traficului de ființe umane?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

3) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul libertatea de exprimare, inclusiv dreptul la libertatea artistică, libertatea mass media?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

4) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul libertatea întrunirilor și asocierii, inclusiv asocieri cu scopuri obștești, politice, sindicale, religioase?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

*Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului
Информационный Центр по Правам Человека*

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

5) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul libertatea conștiinței, gândirii și religiei?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

6) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul confidențialitatea vieții personale?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

7) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul accesul la justiție, la proces echitabil și la remediu efectiv pentru încălcări comise?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

*Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului
Информационный Центр по Правам Человека*

8) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul drepturi electorale și participare la administrarea afacerilor publice (la nivel central și local)?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

9) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul dreptul la proprietate?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

10) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul dreptul la învățământ?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

11) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul drepturi culturale, inclusiv dreptul la limba maternă și dreptul de a-și dezvolta cultura maternă?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

*Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului
Информационный Центр по Правам Человека*

12) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul dreptul la muncă și odihnă?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

13) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul dreptul la asistență socială, dreptul la locuință socială, dreptul la apă potabilă?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

14) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul drepturi în domeniul sănătății?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

15) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul egalitatea de gen?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții,

**Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului**
Информационный Центр по Правам Человека

max. 1-2 alineate):

16) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de dizabilitate?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

17) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de apartenență rasială sau etnică?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

18) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de vîrstă?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

19) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de starea materială sau financiară (sărăcie)?

**Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului**
Информационный Центр по Правам Человека

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

20) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de convingeri religioase?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

21) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de convingeri politice?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

22) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul discriminare pe motiv de orientare sexuală și/sau identitate de gen?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

**Centrul de Informare
în domeniul Drepturilor Omului**
Информационный Центр по Правам Человека

23) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul cadrul normativ (legislație) pentru protecția drepturilor fundamentale ale omului?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

24) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 la capitolul cadrul instituțional pentru protecția drepturilor fundamentale ale omului?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):

25) Cum apreciați situația în Republica Moldova în 2012 în general la capitolul respectarea, protecția și asigurarea drepturilor fundamentale ale omului?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vă rugăm să oferiți o justificare pentru scorul acordat, cu referințe practice și concrete (min. 1-2 propoziții, max. 1-2 alineate):